

Toelichting

Algemeen

Het recht op bijzondere bijstand is vastgelegd in artikel 35 WWB. Voor de verstrekking van bijzondere bijstand is het niet noodzakelijk dat de belanghebbende algemene bijstand ontvangt. Ook hij die beschikt over een ander inkomen, dat niet toereikend is om bepaalde uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke kosten van het bestaan te voldoen, kan een beroep doen op bijzondere bijstand. Zijn draagkracht is dan van belang. Draagkracht kan zitten in het inkomen, maar ook in het vermogen. De bijstandsnorm in combinatie met de eventuele gemeentelijke toeslag of verlaging is in principe voldoende voor de algemene noodzakelijke bestaanskosten. Als een belanghebbende in bijzondere omstandigheden verkeert waardoor hij (incidenteel) hogere kosten heeft dan waarin de algemene bijstand voorziet, kunnen burgemeester en wethouders bijzondere bijstand verstrekken, rekening houdend met de draagkracht.

Geen recht op bijzondere bijstand bestaat voor zover een beroep kan worden gedaan op een voorliggende voorziening die, gezien haar aard en doel, wordt geacht voor de belanghebbende toereikend en passend te zijn. Het recht op bijstand strekt zich evenmin uit tot kosten die in de voorliggende voorziening als niet noodzakelijk worden aangemerkt.

De beleidsregel geeft een aantal algemene kaders aan, zoals de draagkrachtsystematiek en de aanvraagtermijn. Daarnaast worden enkele veel voorkomende vormen van bijzondere bijstand behandeld. Ook wordt (niet limitatief) aangegeven in welke gevallen bijstand in de vorm van een lening wordt verstrekt. De beleidsregel geeft middels artikel 2 de ruimte om te individualiseren. Daarnaast geeft artikel 16 WWB zelfs de mogelijkheid om, als er sprake is van zeer dringende redenen, bijstand (daaronder begrepen bijzondere bijstand) te verlenen aan een belanghebbende, terwijl er eigenlijk sprake is van een uitsluitingsgrond.

Artikel 1

Er wordt voor wat betreft het begrippenkader en de achterliggende ideeën zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de Wet werk en bijstand (WWB). Dit vereenvoudigt de uitvoering.

Het inkomensbegrip kan voor de uitvoering van de bijzondere bijstand als uitgangspunt gelijk zijn aan het inkomensbegrip voor de beoordeling van de algemene bijstand. In artikel 32 WWB is omschreven wat inkomsten zijn. In artikel 31 WWB wordt omschreven welke inkomsten voor de vaststelling van de algemene bijstand niet meetellen. Het gaat dan bijvoorbeeld om kinderbijslag, huurtoeslag, bepaalde belastingkortingen, gemeentelijke premies voor arbeidsinschakeling en inkomsten van minderjarige kinderen. Het is consequent om in het geval van bijzondere bijstand in het algemeen dezelfde lijn te volgen. Hierdoor wordt tevens voorkomen, dat de fiscale jonggehandicaptenkorting draagkrachtverhogend zou gaan werken.

Een opmerking moet echter worden gemaakt bij de inkomstenvrijlating van maximaal € 192,00 (bedrag per 1 juli 2012; het bedrag wordt regelmatig aangepast) per maand gedurende maximaal zes aaneengesloten maanden bij deeltijdarbeid door een bijstandsgerechtigde (artikel 31 lid 2 onder n WWB). Deze vrijlating is nadrukkelijk gekoppeld aan het ontvangen van algemene bijstand en de veronderstelling dat deze premie bijdraagt aan uitstroom uit de algemene bijstand. Bij het verlenen van bijzondere bijstand aan een persoon die algemene bijstand (met deze vrijlating) ontvangt, kan deze vrijlating wel buiten beschouwing blijven. Bij het verlenen van bijzondere bijstand aan een persoon die géén algemene bijstand ontvangt, is dit echter niet aan de orde. De inkomsten uit arbeid zijn dan volledig in aanmerking te nemen.

In artikel 33 lid 5 WWB is bepaald, dat bij de algemene bijstand aan personen die pensioengerechtigd zijn een gering bedrag aan particuliere pensioenuitkering buiten beschouwing wordt gelaten (per 1 juli 2012 is dat € 18,80 voor een alleenstaande). Bij de draagkrachtbepaling voor de bijzondere bijstand blijft dit bedrag eveneens buiten beschouwing.

Het begrip vermogen kan worden afgeleid uit artikel 34 lid 1 onder a Wet werk en bijstand en artikel 34 lid 2 onder a. Zie hiervoor verder de toelichting op artikel 3, lid 1 en artikel 2, lid 3.

Het inkomen van een minderjarig gezinslid telt niet mee, tenzij het gaat om bijzondere bijstand ten behoeve van juist deze minderjarige en er aan de kant van de minderjarige een substantieel inkomen is waarmee hij geacht kan worden geheel of gedeeltelijk te voorzien in de onderhavige kosten.

Artikel 2

Het eerste lid voorziet in de mogelijkheid om te individualiseren. De toepassing van de algemene regels kan in een individueel geval tot een ongewenst resultaat leiden. Van deze algemene regels kan dan gemotiveerd worden afgeweken. Dit kan zowel in het voordeel van de belanghebbende zijn, als in diens nadeel.

Het tweede lid voorziet in de mogelijkheid om de bijzondere bijstand, die op zich wel volgens de bepalingen en criteria wordt toegekend, toch lager vast te stellen bij wijze van sanctie. Er is hier een koppeling met artikel 18 WWB en de afstemmingsverordening bedoeld in artikel 8 lid 1 onder b WWB (de Maatregelenverordening Wet werk en bijstand). Als de belanghebbende bijvoorbeeld een aanzienlijke reserveringscapaciteit in zijn inkomen had, maar deze niet heeft benut en daardoor een beroep doet op bijzondere bijstand, moet dit gevolgen kunnen hebben voor de toekenning. Zie ook artikel 11, tweede lid. In het derde lid is geregeld dat op basis van een individuele afweging kan worden afgeweken van de vrijlating van het volledige bedrag aan vermogen dat bij de algemene bijstand geldt. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen als bij de beoordeling van de aanvraag wordt geconstateerd, dat de belanghebbende bijstand vraagt voor relatief geringe kosten, terwijl hij zelf over een dusdanig bedrag beschikt dat hij de kosten zonder enig probleem zelf kan dragen.

Artikel 3

Bij het verstrekken van bijzondere bijstand moet rekening worden gehouden met de draagkracht van belanghebbende. Burgemeester en wethouders kunnen bepalen welk deel van het vermogen en inkomen van de belanghebbende boven de bijstandsnorm bij de vaststelling van de draagkracht in aanmerking wordt genomen (artikel 35 lid 1 WWB). Daarbij zijn de vrijlatingen zoals die gelden voor de algemene bijstand niet zonder meer van toepassing.

Bij de toelichting op artikel 1 is al aangegeven, dat desalniettemin voor het inkomensbegrip zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de algemene bijstand.

Voor wat betreft het vermogen geldt eveneens, dat veelal aangesloten wordt bij het vermogensbegrip in de WWB zoals dat volgt uit de combinatie van artikel 34 lid 1 onder a en artikel 34 lid 2 onder a WWB.

Daarmee wordt voorkomen dat bij elke aanvraag bijzondere bijstand van iemand met een bijstandsuitkering telkens een tijdrovend onderzoek (drukkend op de uitvoeringslasten) moet worden gedaan naar de actuele vermogenspositie. Op zich is beschikbaar vermogen natuurlijk wel een onderdeel van de middelen waarover de belanghebbende beschikt. Daarom is onder artikel 2, lid 3 opgenomen dat aanwezig vermogen onder omstandigheden wel een reden kan zijn om de aanvraag af te wijzen.

Bij inkomen boven de voor de belanghebbende geldende bijstandsnorm (bepaald met toepassing van het gemeentelijk beleid inzake toeslagen en verlagingen) wordt de draagkrachtruimte vastgesteld. De draagkrachtruimte is ingevolge de definitie in artikel 1 het verschil tussen het werkelijke inkomen van belanghebbende en 110% van de voor belanghebbende geldende algemene bijstandsnorm. Deze draagkrachtruimte wordt aangemerkt als draagkracht. Het is in overeenstemming met de gedachte dat de belanghebbende in eerste instantie zelf verantwoordelijk is voor de voorziening in de kosten van zijn bestaan, dat hij zijn inkomen boven 110% van de bijstandsnorm ook aanwendt voor zijn kosten. Het percentage van 110 is gekozen om gelijke tred te houden met de door de rijksoverheid gestelde beperking aan het inkomen bij categoriale bijzondere bijstand en minimabeleid.

In de volgende situaties is het nodig bij de bepaling van de draagkracht af te wijken van de basisregels:

- bij de beoordeling van het recht op een woonkostentoeslag (artikel 14 van deze beleidsregel) wordt 100% van de draagkrachtruimte in het inkomen in aanmerking genomen. Het inkomen boven het voor belanghebbende geldende bijstandsniveau moet volledig voor de betaling van de woonkosten worden aangewend. Als de draagkrachtruimte niet volledig wordt ingezet zal er ongelijkheid ontstaan. De belanghebbende met een inkomen boven bijstandsniveau zou dan een hogere woonkostentoeslag ontvangen dan de geldende huurtoeslag bij dat inkomen.
- bij de beoordeling van het recht op bijzondere bijstand voor personen jonger dan 21 jaar die in een inrichting verblijven (artikel 17 van deze beleidsregel).
- bij de beoordeling van het recht op bijzondere bijstand voor personen jonger dan 21 jaar die extra bestaanskosten hebben doordat zij zelfstandig wonen (artikel 18 van deze beleidsregel). Als dit niet gebeurt, heeft deze groep uiteindelijk meer te besteden dan personen in een vergelijkbare omstandigheden die 21 jaar of ouder zijn en die algemene bijstand ontvangen.
- bij de beoordeling van het recht op bijzondere bijstand voor inkomensafhankelijke eigen bijdragen (artikel 9), omdat anders wordt voorbijgegaan aan het feit dat deze bijdragen juist aan een bepaald inkomen zijn gekoppeld,

De berekening wordt gemaakt over de volgens artikel 4 van deze beleidsregel vastgestelde draagkrachtperiode.

Met het derde lid wordt beoogd het inkomen en vermogen van alle inwonende meerderjarige familieleden tot in de tweede graad in sommige gevallen mee te laten tellen voor het bepalen van de draagkracht. Het is billijk dat voor de bijzondere bijstand mede naar deze draagkracht wordt gekeken in gevallen waarin het gaat om bijstand voor zaken waar de inwonenden van meeprofiten. In het bijzonder zal het dan kunnen gaan om bijstand voor duurzame gebruiksgoederen. Van de aanschaf van (bijvoorbeeld) een wasmachine profiteert immers niet alleen de aanvrager, maar ook de inwonende familieleden.

Als het gaat om een aanvraag voor duurzame gebruiksgoederen zou de langdurigheidstoeslag van het jaar van aanvraag tot de draagkracht gerekend kunnen worden. De langdurigheids-toeslag is van origine immers onder meer bedoeld om grotere uitgaven te doen op het gebied van huisraad. Omdat de bijstand voor duurzame gebruiksgoederen veelal in de vorm van een lening zal geschieden, en daarbij toch al wordt gekeken naar het aanwezige banksaldo, heeft het in aanmerking nemen van de langdurigheidstoeslag echter feitelijk geen toegevoegde waarde.

Artikel 4

De draagkrachtperiode is de periode waarover de draagkracht wordt vastgesteld. Er wordt uitgegaan van een periode van een kalenderjaar (het jaar waarop de kosten betrekking hebben). Hebben de kosten zich in een eerder kalenderjaar voorgedaan dan de aanvraag is gedaan, dan is dus het moment waarop de kosten zich voordeden relevant voor het bepalen van het kalenderjaar.

In lid 3 is bepaald dat bij periodieke bijzondere bijstand (bijvoorbeeld een woonkostentoeslag totdat een andere woning kan worden betrokken) de draagkrachtperiode naar evenredigheid wordt vastgesteld. Dat kan zowel langer als korter dan een kalenderjaar zijn.

Artikel 5

Dit artikel is bedoeld te benadrukken dat belanghebbenden met een (aanzienlijk) eigen vermogen in de vorm van een eigen woning niet bij voorbaat zijn uitgesloten van het recht op bijzondere bijstand. De extra vrijlating van vermogen gebonden in de woning bedraagt (per 1 juli 2012) € 48.000 (artikel 34 lid 2 onder d WWB). Naar deze extra vrijlating wordt in artikel 5 verwezen. Als het vermogen van de belanghebbende, gebonden in de woning, lager is dan het hierboven bedoelde bedrag, brengt dit zijn aanspraak op bijzondere bijstand dus niet in gevaar. Het kan voorkomen, dat de belanghebbende die voor bijzondere kosten komt te staan, wel over vermogen boven de vrijlating beschikt in zijn woning, maar dat dit niet liquide kan worden gemaakt (als bijvoorbeeld alles vastzit in de woning). In dat geval kan artikel 11 uitkomst bieden (leenbijstand).

De waarde van de woning dient te worden bepaald op de waarde in het economisch verkeer bij vrije oplevering. Veelal zal een globale waardebepaling voldoende zijn om te beoordelen of de belanghebbende onder de vermogensvrijlating blijft, of juist ver daar over heen gaat. Een aankoop prijs, recente taxatie, de laatst bepaalde WOZ-waarde e.d. kan hiervoor een ijkpunt zijn. Bij hogere en/of langdurige bijzondere bijstand kan het nodig zijn om tot taxatie over te gaan. De kosten daarvan komen voor rekening van de belanghebbende en worden opgeboekt bij de te verstrekken leenbijstand. Er kan zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij het gemeentelijk beleid met betrekking tot de krediethypotheek voor algemene bijstand, zij het dat vestiging van een hypotheek in veel gevallen niet doelmatig zal zijn.

Artikel 6

Het college zal bij de beoordeling van een aanvraag om bijzondere bijstand zich steeds de volgende vier vragen moeten stellen, in onderstaande volgorde:

1. Doen de kosten zich voor?
2. Zijn de kosten in het individuele geval noodzakelijk?
3. Vloeien de kosten voort uit bijzondere individuele omstandigheden?
4. Kunnen de kosten worden voldaan uit de bijstandsnorm, de langdurigheidstoeslag, het vermogen en het inkomen voor zover dit meer bedraagt dan de bijstandsnorm?

Voorts geldt ook voor de bijzondere bijstand in principe het verbod om bijstand te verlenen met terugwerkende kracht. Met het verbod op bijstandsverlening met terugwerkende kracht moet ten aanzien van de bijzondere bijstand echter niet te rigide worden omgegaan. In de aard van de bijzondere omstandigheden kan immers besloten liggen dat het niet goed mogelijk is een aanvraag in te dienen voordat de kosten opkomen. Vasthouden aan het verbod op bijstandsverlening met terugwerkende kracht zou in die gevallen betekenen dat de functie van de bijzondere bijstand danig wordt uitgehouden.

Bij bijzondere bijstand moet het dus om praktische redenen mogelijk zijn dat bijstand wordt verstrekt voor kosten die zich eerder hebben voorgedaan. Om te voorkomen dat kosten van langere tijd geleden nog worden aangevraagd (hetgeen moeilijk te beoordelen is) is het wel wenselijk dat de aanvraag geschiedt zo kort mogelijk nadat de kosten zich voordoen. Bij relatief geringe, periodiek voorkomende kosten kan zelfs worden aangevraagd in het lopende kalenderjaar. Te denken valt hier bijvoorbeeld aan de eigen bijdrage voor thuiszorg, omdat immers pas in de loop van het jaar zal blijken of de kosten uitstijgen boven het bedrag genoemd in artikel 9.

Het moment van aanvraag is bepalend. Is de aanvraag niet tijdig ingediend dan kan dit een reden zijn om de kosten niet meer te vergoeden, zeker als inmiddels al in de kosten is voorzien. Opgemerkt zij, dat de mogelijkheid om hierin te individualiseren natuurlijk aanwezig blijft.

Artikel 7

De Wet werk en bijstand laat als uitzondering de mogelijkheid open om aan personen van 65 jaar en ouder, behorend tot een bepaalde categorie, nog wel categoriale bijzondere bijstand te verstrekken, dat wil zeggen zonder dat individueel moet worden nagegaan of de concrete kosten noodzakelijk zijn of daadwerkelijk gemaakt zijn. De categorie wordt in deze bepaald door een leeftijdsgrens van 65 jaar te stellen. Het is immers aannemelijk, dat deze categorie in het algemeen bepaalde leeftijdsgelateerde extra kosten heeft. Artikel 7 geeft het gemeentelijk beleid hiervoor weer en somt een beperkt aantal van deze kostensoorten concreet op. De mogelijkheid is opengelaten om nog andere kosten hier onder te brengen. Het zal dan moeten gaan om kosten die eveneens onder deze categorie belanghebbenden veel voorkomend zijn. De belanghebbende komt voor de categoriale bijzondere bijstand van € 200,00 per kalenderjaar in aanmerking vanaf het jaar dat hij op 1 januari 65 jaar is. Dit voorkomt dat er met delen van jaren moet worden gerekend. Met deze uitbetaling wordt de belanghebbende geacht in elk geval de kosten genoemd in lid 1 (en vergelijkbare kosten) te kunnen bestrijden. Daarvoor wordt dus in principe geen individuele bijzondere bijstand meer verstrekt. In ogenschouw moet echter worden genomen, dat er zeer bijzondere gevallen kunnen zijn, waarin het bedrag van € 200,00 per persoon absoluut niet voldoende is om de opgesomde kosten op jaarbasis te voldoen. Het moet dan niet gaan om een relatief geringe overschrijding. In dergelijke zeer bijzondere gevallen blijft de mogelijkheid van individuele bijzondere bijstand bestaan, ook voor de genoemde kosten. Overigens is, zoals ook bij andere vormen van bijzondere bijstand, wel van belang of de belanghebbende draagkracht heeft in zijn inkomen of in zijn vermogen.

Artikel 8

Dit artikel regelt een speciale vorm van bijzondere bijstand. Ten behoeve van kinderen die basisonderwijs volgen wordt op aanvraag bijzondere bijstand verstrekt voor de indirecte schoolkosten; daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan de ouderbijdrage die wordt gebruikt om de kosten van schoolreisjes te voldoen. De bijstand is bepaald op € 69,00 per schooljaar per kind. Er wordt van uitgegaan, dat een belanghebbende in deze omstandigheden deze kosten ook daadwerkelijk heeft. Er wordt gestreefd naar een zo eenvoudig mogelijke uitvoering. Ieder gezin dat een inkomen heeft dat niet hoger is dan 110% van de voor dat gezin geldende bijstandsnorm, en geen in aanmerking te nemen vermogen heeft, komt in aanmerking. Expliciet is opgenomen dat de bijstand rechtstreeks aan de desbetreffende school kan worden overgemaakt. Dat voorkomt, dat er (zoals in het verleden is voorgekomen) wel bijstand wordt uitbetaald, maar dat de ouders deze niet aanwenden voor deze kosten, waardoor het kind mogelijk alsnog door de school moet worden uitgesloten van activiteiten.

Artikel 9

Het komt voor dat er voor specifieke regelingen ook een (relatief geringe) eigen bijdrage verschuldigd is bij een inkomen op bijstandsniveau of iets daarboven. Te denken valt aan gefinancierde rechtsbijstand of een eigen bijdrage voor thuiszorg of kraamhulp. Als de overheid die de regeling heeft ingesteld van mening is dat er bij een dergelijk inkomen ook een eigen bijdrage moet worden voldaan, onderschrijft de gemeente Ede dat in principe. Het gaat dan om kosten, die naar het oordeel van het college kunnen worden voldaan uit de algemene bijstandsnorm (of, indien van toepassing, het iets hogere inkomen). Ook kan soms de redenering worden gevolgd, dat het gaat om (weliswaar incidenteel voorkomende) algemene kosten. Daarvoor hoeft geen bijzondere bijstand te worden verleend.

In de praktijk blijkt echter, dat dergelijke eigen bijdragen soms kunnen cumuleren tot een hoogte, waarvan niet meer in redelijkheid kan worden gesteld dat deze nog uit de algemene bijstandsnorm kunnen worden voldaan. Daarom is bepaald dat, indien dergelijke kosten het bedrag te boven gaan dat iemand met een minimum inkomen geacht wordt zelf te kunnen bijdragen in de kosten van maatschappelijke ondersteuning (bijvoorbeeld hulp bij het huishouden), voor het meerdere toch bijzondere bijstand worden verstrekt. Door te verwijzen naar artikel 4.1 (lid 1 onder a en lid 4) van het Besluit maatschappelijke ondersteuning wordt het bedrag bepaald. Dat is per juli 2012 € 157,00 per jaar (0,67 x 13 x € 18,00).

De vrijlating tot 110% van de bijstandsnorm is niet van toepassing, omdat anders wordt voorbijgegaan aan het feit dat deze bijdragen juist aan een bepaald inkomen zijn gekoppeld.

Hoofdstuk IV Leenbijstand

Algemeen

Als algemene opmerking over leenbijstand kan worden gesteld, dat het niet zozeer gaat om het verschil tussen bijzondere of algemene bijstand, maar over de vorm waarin de bijstand, voor zover die toegekend kan worden, uiteindelijk gegoten wordt.

De hoogte van de lening wordt concreet vastgesteld op de noodzakelijke kosten, waarbij rekening wordt gehouden met de eigen middelen voor zover die aanwezig zijn. Bij leenbijstand dient te worden gekeken naar de laagst mogelijke verstrekking. Verwacht mag worden dat de belanghebbende de hoogte van zijn besteding zoveel mogelijk beperkt, bijvoorbeeld door het doen van een goedkopere aanschaf, waaronder mede begrepen goederen in hergebruik.

Voor de toekenning van leenbijstand gelden zoveel mogelijk de algemene regels van bijzondere bijstand, met dien verstande dat aan een belanghebbende die over liquide, of liquide te maken middelen beschikt, uiteraard geen leningen worden verstrekt. Hiervoor komen in principe alle middelen in welke vorm dan ook in aanmerking, en met name ook het vermogen dat bij de bepaling van het recht op algemene bijstand wordt vrijgelaten.

Verder geldt ook hier, dat bijstand alleen aan de orde is als er geen voorliggende voorziening is. Als de belanghebbende elders voldoende kan lenen, is er voor de gemeente geen rol weggelegd. De lening elders kan worden aangevraagd bij de Stadsbank Arnhem, maar ook bij iedere andere reguliere bank.

Artikel 10

Volgens artikel 51 WWB kan bijzondere bijstand voor de kosten van noodzakelijke duurzame gebruiksgoederen worden verstrekt in de vorm van een geldlening of borgtocht¹, dan wel in de vorm van bijstand om niet. In het oog moet worden gehouden dat ook in de algemene bijstandsnorm een post begrepen is voor reservering voor duurzame gebruiksgoederen. De kosten van de aanschaf van duurzame gebruiksgoederen zijn normaal gesproken algemene bestaanskosten. Tijdige reservering is in overeenstemming met de gedachte dat de belanghebbende in eerste instantie zelf verantwoordelijk is voor de voorziening in de kosten van zijn bestaan. Ook is daarmee in overeenstemming dat bijstand voor duurzame gebruiksgoederen zoveel mogelijk als lening wordt verstrekt, en dat de belanghebbende deze lening ook terugbetaalt. Als belanghebbende niet vooraf heeft kunnen of willen reserveren, dan moet hij dat achteraf in de vorm van de terugbetaling van de lening. Voor de verstrekking van een geldlening is de aflossing geregeld in artikel 12 van deze beleidsregel. De aflossingsbedragen worden afgestemd op de omstandigheden van de belanghebbende. Alvorens een lening voor noodzakelijke duurzame gebruiksgoederen wordt verstrekt, dient vast te staan dat de belanghebbende niet zelf over (liquide of liquide te maken) middelen beschikt.

Van de belanghebbende met een laag inkomen mag worden verwacht dat hij zijn bestedingen aanpast aan zijn eigen inkomensniveau. Standaardbedragen kunnen hier niet onverkort van toepassing zijn.

Voor de belanghebbende die door omstandigheden in aanmerking komt voor een lening voor de kosten van een min of meer volledige woninginrichting geldt eveneens, conform het vorenstaande, dat verwacht mag worden dat hij de kosten zo laag mogelijk houdt.

Artikel 11

Leenbijstand is ook aan de orde als de belanghebbende op termijn over middelen gaat beschikken met betrekking tot de bijstandperiode. Die middelen kunnen bijvoorbeeld vastzitten in een onverdeelde boedel na een scheiding, in een onverdeelde nalatenschap of een bancaire tegoed dat niet meteen beschikbaar is.

¹ Borgstellingen worden overigens alleen in uitzonderlijke gevallen afgegeven. Het hieraan verbonden risico is in het verleden aanzienlijk gebleken.

Het begrip "op korte termijn" hoeft niet al te krap te worden geïnterpreteerd; de verdeling van een onverdeelde boedel kan immers wat tijd in beslag nemen. Overigens dient er, ook als er in eerste instantie bijzondere bijstand om niet is verstrekt, wel steeds overgegaan te worden tot terugvordering, als blijkt dat de belanghebbende nadien alsnog over middelen beschikt met betrekking tot de bijstandsperiode (artikel 58 WWB). Lid 1 biedt ook de mogelijkheid om aan de eigenaar van een eigen woning leenbijstand te verstrekken.

Als de noodzaak tot bijstandsverlening het gevolg is van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de eigen voorziening in het bestaan, wordt bijstand als lening toegekend.

Omdat de belanghebbende een waarborgsom weer terug zal ontvangen, wordt bijstand hiervoor als lening verstrekt. Als belanghebbende huur vooruit moet betalen en hij daar zelf niet toe is staat is, kan bijstand worden verleend (als de noodzaak vaststaat). Deze bijstand heeft ook de vorm van een lening, omdat de belanghebbende nadien alsnog over inkomen gaat beschikken met betrekking tot de periode waarop ook de huur betrekking heeft.

Artikel 12

De aflossingscriteria worden toegepast op (bijna) alle vormen van leenbijstand. Een uitzondering is de lening die wordt verstrekt in afwachting van vrijkomende middelen; dan dient de lening te worden ingelost als die middelen vrijkomen. Bij de bepaling van de aflossingscriteria is aangesloten bij het advies van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK). Dit leidt voor belanghebbenden met een inkomen op bijstandsniveau tot vaststelling van het aflossingspercentage op 5% van de toepasselijke maandelijkse bijstandsnorm (inclusief vakantietoeslag). Voor belanghebbenden die in een inrichting verblijven wordt de aflossingsruimte op 10% gesteld.

Bij een inkomen boven bijstandsniveau ontstaat al snel een aanmerkelijk hogere aflossingscapaciteit, welke als uitgangspunt ook deels (voor de helft) gebruikt moet worden (derde lid). Hetgeen aan inkomensbestanddelen bij de beoordeling van de draagkrachtruimte voor bijzondere bijstand buiten beschouwing blijft, blijft ook bij de beoordeling van de aflossingscapaciteit buiten beschouwing.

Uitgangspunt is verder, dat leningen steeds volledig moeten worden terugbetaald. Er wordt zo ook een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de belanghebbende, om een lening zo laag mogelijk te houden.

Toch kan het voorkomen, dat er omstandigheden zijn dat het niet wenselijk is om een belanghebbende met een laag inkomen gedurende zeer lange tijd te laten aflossen. Daarom moet het mogelijk zijn om na verloop van tijd kwijtschelding te verlenen voor een restant. Dit mag echter geen automatisme zijn.

Kwijtschelding kan alleen aan de orde zijn als er tenminste 36 maanden correct en naar draagkracht, conform de systematiek van deze beleidsregel, is afgelost. De belanghebbende dient hier zelf om te verzoeken.

Voor de toekenning van een verzoek is van belang, in hoeverre de belanghebbende een verwijt te maken was ten aanzien van het ontstaan van de noodzaak van de lening; leenbijstand voor huurachterstanden, achterstallige energienota's e.d. die zijn ontstaan terwijl de belanghebbende wel inkomen had, zijn als verwijtbaar te beschouwen. Ook is van belang in hoeverre de belanghebbende een verwijt te maken is ten aanzien van het langdurig blijven hebben van een lage aflossingscapaciteit. Van de belanghebbende mag immers worden verwacht, dat hij alles in het werk stelt om een dusdanig inkomen te verwerven dat hij zijn verplichtingen kan nakomen. Het niet voldoende meewerken aan uitstroom en daardoor bijstandsafhankelijk blijven maakt, dat kwijtschelding van een restant van een leenbijstand niet aan de orde is.

Als aan de belanghebbende uitstel van aflossing is verleend, telt de periode van uitstel niet mee om tot de termijn van 36 maanden te komen. Als de belanghebbende eerst nog elders moet aflossen, bijvoorbeeld bij de Stadsbank, moet hij daarna alsnog de volledige termijn op de leenbijstand aflossen.

Als er meerdere malen leenbijstand is toegekend, worden deze afzonderlijk behandeld.

Artikel 13

De omstandigheden van de belanghebbende zijn een momentopname. Het is gerechtvaardigd om, als de situatie van de belanghebbende verandert, tot herziening van het aflossingsbedrag over te kunnen gaan.

Onder een wijziging kan ook worden verstaan een wijziging van de op de belanghebbende van toepassing zijnde bijstandsnorm.

Artikel 14

Woonkostentoeslag voor de woonlasten van een eigen woning is soms mogelijk. Hiervoor bestaat immers de voorliggende voorziening van de huurtoeslag niet.

Alvorens over gegaan kan worden tot het toekennen van bijzondere bijstand, moet wel de noodzaak van de kosten vaststaan. Het is niet vanzelfsprekend, dat de gemeente via langdurige (extra) bijstand de gelegenheid geeft om een eigen woning aan te houden. Als de belanghebbende naar een huurwoning kan verhuizen, waarvan hij de huur kan betalen of waarvoor hij een huurtoeslag kan krijgen, is er immers geen noodzaak. Vandaar dat is bepaald dat er alleen recht op deze woonkostentoeslag bestaat, indien in redelijkheid niet kan worden verlangd dat de belanghebbende verhuist. Als dit wel kan worden verlangd, is tijdelijk een toeslag mogelijk.

De woonkostentoeslag voor een eigen woning wordt berekend volgens de systematiek van de huurtoeslag. Het verschil met een huurwoning is de bepaling van de woonkosten.

Het forfaitaire bedragen per jaar voor normaal periodieke onderhoudskosten die bij een huurwoning voor rekening van de verhuurder komen is € 460,00 per jaar. Voor eventuele servicekosten gelden dezelfde normen als bij de subsidiabele servicekosten van huurwoningen.

De **aflossing** van de hypotheek en daarmee vergelijkbare betalingen worden niet als woonkosten meegenomen omdat de aflossing leidt tot vermogensvorming. Als voor de woning enige andere tegemoetkoming wordt ontvangen dan wordt deze van de woonkosten afgetrokken. Het totaal bedrag aan subsidiabele woonkosten is dan uitgangspunt voor de bepaling van de woonkostentoeslag.

De draagkracht in het inkomen boven de bijstandsnorm wordt voor 100% in aanmerking genomen.

Indien in de woning meer vermogen zit dan de vrijlating genoemd in artikel 34 lid 2 onder d WWB (per juli 2012 € 48.000) wordt de bijzondere bijstand als lening verstrekt met toepassing van artikel 12, eerste lid. Opgemerkt zij, dat de belanghebbende over de betaalde hypotheekrente veelal een belastingteruggaaf ontvangt of kan ontvangen. Als de belanghebbende de teruggaaf maandelijks ontvangt, moet hier bij de vaststelling van de bijzondere bijstand al rekening worden gehouden. Wel moet aan de hand van de belastingaangifte en de belastingaanslag achteraf nog worden bepaald, of met het juiste bedrag rekening is gehouden. Zonodig dient er correctie (en terugvordering) plaats te vinden. Als de belanghebbende de teruggaaf in zijn geheel pas achteraf regelt met zijn belastingaangifte, dient er eveneens correctie (en terugvordering) plaats te vinden.

Geen woonkostentoeslag wordt verstrekt indien de belanghebbende een woning koopt terwijl hij een dusdanig inkomen heeft, of te verwachten heeft, dat hij weet of kan weten dat hij de woonlasten niet volledig zal kunnen gaan opbrengen. Te denken valt bijvoorbeeld aan het door middel van uitkoop van de ex-partner blijven wonen in een eigen woning na echtscheiding.

Artikel 15

Dit artikel geeft de mogelijkheid om een belanghebbende die een huurwoning of koopwoning verplicht moet verlaten omdat de woonkosten gemeten naar zijn inkomen te hoog zijn (bijvoorbeeld bij een tijdelijke toeslag ex artikel 14 van deze beleidsregel, of indien de woonkosten boven de huurtoeslaggrens liggen), een tegemoetkoming te verlenen in de kosten van verhuizing en herinrichting. Voorwaarde is dat bij het betrekken van de dure woning de bijstandsafhankelijkheid redelijkerwijs niet voorzienbaar moet zijn geweest. Voorwaarde is ook dat de nieuwe huur niet meer bedraagt dan het huurbedrag dat is gekoppeld aan de maximale huurtoeslag. Pas in een dergelijke situatie zijn de woonkosten tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Ook bestaat dan recht op een huurtoeslag. Voor het bepalen van de hoogte van de vergoeding is wel de draagkracht (op jaarbasis) van belang; die wordt in mindering gebracht op het totaal van het uit te keren bedrag.

Ook sociale omstandigheden kunnen de oorzaak zijn van de noodzaak tot verhuizing. De sociale factoren kunnen onder andere een rol spelen bij de mogelijkheid voor een oudere om langer zelfstandig te blijven wonen. Dit past in het totale ouderenbeleid van de gemeente Ede. Ook de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning kent een vergoeding voor verhuis- en inrichtingskosten. De Wmo gaat vóór op de bijstandsverlening. Bij de beoordeling van de bijstand zal moeten worden gezien of deze voorliggende voorziening van toepassing is. Omdat de Wmo de gevallen van medische noodzaak geacht wordt af te dekken, zal bij bijstandsverlening de aandacht eerder gericht zijn op sociale redenen.

Bij verhuizing naar een eigen woning (koopwoning) wordt geen tegemoetkoming verstrekt. Veelal zal de belanghebbende dan vanuit de verkoop van de te verlaten woning middelen beschikbaar hebben (gehad).

Artikel 16

Jongeren van 18, 19 en 20 jaar die in een inrichting verblijven zijn volgens artikel 13 lid 2 WWB uitgesloten van het recht op algemene bijstand. In principe moeten zij voor zak- en kleedgeld een beroep doen op de ouders. Als op de onderhoudsplicht van de ouders geen beroep kan worden gedaan om redenen zoals genoemd in artikel 12 WWB is het mogelijk bijzondere bijstand te verstrekken. De hoogte van de bijstand wordt afgestemd op de bijstandsnorm voor belanghebbenden beneden de 21 jaar, genoemd in artikel 20 WWB. Alleen jongeren waarvan de ouders niet in staat zijn om bij te dragen in het onderhoud van het kind

of niet wensen bij te dragen vanwege bijvoorbeeld een verstoorde relatie kunnen in aanmerking komen voor deze vorm van bijzondere bijstand. Zo mogelijk wordt deze bijstand op de ouders verhaald (artikel 62 onder c WWB). De eventuele draagkracht in het inkomen wordt volledig in aanmerking genomen (alles boven de bijstandsnorm).

Artikel 17

De landelijke bijstandsnormen voor jongeren beneden de 21 jaar (artikel 20 WWB) zijn gelijkgesteld aan kinderbijslag. Dit betekent dat de jongere met een bijstandsuitkering in dezelfde mate een beroep op de onderhoudsplicht van de ouders moet doen als de jongere die geen recht op bijstand heeft en waarvan de ouders voor hem kinderbijslag ontvangen. Als de jongere aantoonbare hogere kosten heeft (bijvoorbeeld kosten van zelfstandige huisvesting, als die noodzakelijk is) moet hij ook daarvoor een beroep doen op de onderhoudsplicht van de ouders. Als op de onderhoudsplicht van de ouders geen beroep kan worden gedaan om redenen zoals genoemd in artikel 12 WWB is het mogelijk bijzondere bijstand te verlenen. Bij de beoordeling van een aanvraag voor aanvullende bijzondere bijstand door een jongere zal dus allereerst beoordeeld moeten worden of de meerkosten inderdaad noodzakelijk zijn en in hoeverre de ouders een bijdrage kunnen leveren. Als de jongere hogere bestaanskosten heeft die niet noodzakelijk zijn is er geen reden om aanvullende bijzondere bijstand te verstrekken. Niet iedere jongere die ervoor kiest om zelfstandig te gaan wonen kan een recht op (bijzondere) bijstand claimen. Een eigen keuze om (vroegtijdig) zonder voldoende middelen zelfstandig te gaan wonen dient niet op de gemeente te worden afgewenteld. Als de ouders financieel niet in staat zijn om bij te dragen in de noodzakelijke extra bestaanskosten van de jongere, bijvoorbeeld omdat zij zelf bijstandsafhankelijk zijn, is bijzondere bijstand mogelijk. Hetzelfde geldt als de ouders hun onderhoudsplicht weigeren na te komen en de relatie zodanig verstoord is dat de jongere redelijkerwijs de onderhoudsplicht niet kan effectueren. In dit geval kan de bijzondere bijstand wel op de ouders worden verhaald.

Bijzondere bijstand zal in zijn algemeenheid dus worden verstrekt wanneer jongeren wegens een verstoorde relatie met de ouders niet meer thuis kunnen wonen en daardoor hogere noodzakelijke bestaanskosten hebben dan andere jongeren.

Aangenomen moet worden dat de jongere in deze situatie dezelfde noodzakelijke bestaanskosten heeft als iemand van 21 jaar, die overigens in dezelfde omstandigheden verkeert.

De bijzondere bijstand wordt daarom bepaald op het verschil tussen de hoogte van de algemene bijstand (inclusief toepassing van het gemeentelijk toeslagenbeleid) die de jongere in zijn situatie zou hebben ontvangen als hij 21 jaar zou zijn geweest, en de bijstandsnorm voor een 18, 19 of 20-jarige.

In overeenstemming met het gemeentelijke toeslagenbeleid is bij een alleenstaande een toeslag op de norm niet aan de orde (aan alleenstaanden van 21 en 22 jaar wordt geen toeslag verstrekt).

Bij een alleenstaande ouder jonger dan 21 jaar kan een toeslag wel aan de orde zijn. Bij gehuwden kan een verlaging aan de orde zijn.

Het kan zijn, dat de jongere wel eigen inkomsten heeft hoger dan zijn jongerennorm voor de algemene bijstand. Deze eventuele draagkracht in het inkomen wordt volledig in aanmerking genomen (alles boven de bijstandsnorm). Als dit niet gebeurt, verkeert deze jongere immers in een voordeliger situatie dan een persoon van 21 of 22 jaar met algemene bijstand.

Artikel 18

De hier omschreven vergoeding van kosten verbonden aan re-integratieactiviteiten heeft tot doel om eventuele leemten in reeds bestaande onkostenvergoedingen voor dergelijke activiteiten op te vullen. Voor veel vormen van scholing en werkervaring bestaan onkostenvergoedingen op grond van verschillende regelingen. Toepassing van de bijzondere bijstand is pas aan de orde als een voorliggende voorziening ontbreekt. De regeling via de bijzondere bijstand kan worden gezien als een vangnetvoorziening.

Noodzakelijke kosten die de belanghebbende voor noodzakelijke re-integratieactiviteiten zelf moet betalen, kunnen via de bijzondere bijstand worden vergoed. Burgemeester en wethouders bepalen de noodzakelijkheid van een re-integratieactiviteit. Voorbeelden van kosten kunnen zijn: vergoeding cursusgeld, aanschaf studiemateriaal, reiskosten.

Artikel 19

Vanwege het wegvallen van de door de gemeente meegefinancierde zwemles via school ontstaat de situatie dat de kosten van zwemlessen voor kinderen volledig te laste van het budget voor de algemene kosten van het bestaan zouden komen. Deze kosten zijn dermate hoog, dat zij een aanzienlijke belasting zouden vormen voor personen met een laag inkomen. Zwemles wordt voor kinderen wel noodzakelijk geacht. Daarom kan er een tegemoetkoming in de vorm van bijzondere bijstand worden verstrekt aan personen met een laag inkomen.

De doelgroep is afgebakend tot kinderen van 7 of 8 jaar oud. Dat is een normale leeftijd waarop kinderen leren zwemmen. Het moet gaan om zwemles die gericht is op het behalen van zwemdiploma A. De tegemoetkoming bedraagt € 450,00 per kind en is eenmalig.

Artikel 20

Dit artikel is gebaseerd op de Verordening Maatschappelijke Participatie Schoolgaande Kinderen 2012. Hoewel dit strikt genomen geen bijzondere bijstand betreft maar gemeentelijk minimabeleid, is dit voor de volledigheid toch (ook) in deze beleidsregel opgenomen. Per kind dat tot de doelgroep behoort kan de belanghebbende een bedrag van € 150,00 per kalenderjaar ontvangen als tegemoetkoming in de kosten van maatschappelijke participatie van die kinderen. Het staat de belanghebbende vrij de tegemoetkoming naar eigen inzicht over de kinderen te verdelen. Bij een mogelijk verschil in interpretatie prevaleert de Verordening.

Artikel 21

Het is toegestaan om vanuit de bijzondere bijstand een collectieve ziektekostenverzekering, c.q. de deelname daaraan, te bekostigen. Deze collectieve ziektekostenverzekering bestaat in de gemeente Ede ook al enige tijd. Er is nu voor gekozen om deze faciliteit expliciet te vermelden in de beleidsregel. De specifieke regeling is voor wat betreft de toegang en de verzekerde kosten zo uitgebreid, dat een volledige weergave binnen deze beleidsregel niet zinvol is. Daarenboven kan de inhoud ook jaarlijks wijzigen.

Artikel 22

De periodieke bijzondere bijstand wordt (zo mogelijk) gelijk met de algemene bijstand maandelijks verstrekt. De eenmalige bijzondere bijstand kan met een tussentijdse betaling worden verstrekt. Als het zinvol is, kan de bijzondere bijstand ook rechtstreeks aan derden worden overgemaakt. Dit kan het geval zijn als de bijstand bedoeld is voor een concrete aanschaf bij die derde, of als het om enigerlei reden handiger is om de betaling niet eerst via de belanghebbende te laten lopen. Ook kan hiermee worden voorkomen, dat de bijzondere bijstand uiteindelijk niet wordt besteed om de bijzondere kosten te voldoen waarvoor hij is aangevraagd en toegekend.

Artikel 23

Indien bijzondere bijstand om enige reden ten onrechte of tot een te hoog bedrag is toegekend, moet de mogelijkheid bestaan de toekenning aan te passen of in te trekken. Eveneens, als bijzondere bijstand niet blijkt te zijn aangewend voor het doel waarvoor deze is toegekend. Het logische gevolg daarvan is, dat hetgeen ten onrechte of teveel is uitbetaald, wordt teruggevorderd. Dit is ook aan de orde als het toekenningsbesluit wel juist was, maar er om enigerlei reden toch teveel is uitbetaald.

Artikel 24

De overgangsregeling voorziet erin dat het beleid van 2012 toegepast dient te worden op aanvragen die betrekking hebben op dat jaar, ook als deze pas in 2013 zijn ingediend.

Artikel 25

De ingangsdatum van het nieuwe beleid dient te worden aangegeven. De geldigheid van het beleid hoeft niet naar de toekomst te worden begrensd. Het huidige college of het opvolgende college kan immers desgewenst op elk moment de uitgangspunten voor de bijzondere bijstand en daarmee het beleid anders vaststellen.